

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Responsa Moralia In Causis Justitiæ Commutativæ De Restitutione & Contractibus

Heislinger, Anton

Ingolstadij, 1726

Casus VI. De bonis Vacantibus.

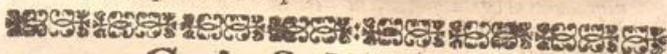
urn:nbn:de:hbz:466:1-40194

ut illius dominus positivè noluerit, rem deperditam imposterum habere ut suam: vel ut nullam etiam imprudentem voluntatem eandem ut suam retinendi habeat, etiamsi clarè videat, moraliter loquendo, nullam sibi spem ejusdem recuperandæ superesse. Ratio jam est alibi insinuata: nam tandiu tantùm res in dominio alicujus permanet, quamdiu potentia physica manet, ut res amissa ad ejus potestatem redeat: atqui hæc physica potentia non manet, si nulla moralis spes supersit eandem denuo recuperandi. Ergo in tali casu dominium non manet. Conf. quando non amplius humano, & connaturali modo fieri potest, ut Dominus rem amissam denuo recuperet, pro sua recognoscat, & eâ possit uti virtute domini præcedentis, desinit dominium, & imprudenter hoc retinere Dominus intendit, cum dominium sit potestas liberè disponendi de re sua: ergo non sufficit quæcunque etiam impru-

dens voluntas retinendi dominium amissæ rei.

Conf. 2. si meam rem in mare projicerem præcisa omni spe eandem recuperandi humano & moralis modo; licet retinerem imprudenter voluntatem habendi eam ut meam, hoc non obstante, res talis verè ab omnibus haberetur pro derelicto: ergo &c. Si autem in talibus circumstantiis res non solum ex judicio prudentum habetur pro derelicta, sed in re talis est, eò quòd Dominus nequeat habere prudentem voluntatem retinendi deperditam ut suam, non opus erit præscriptione, sed statim fiet inventoris, si in pauperes expendi non debeat; ad quod faciendum nequaquam inventorem obligatum esse, in prioris casus resolutione probavimus.

Ex hoc autem ultimato conclusimus, 30 ejusmodi in circumstantiis comparenti domino ab inventore omnino nihil restituendum esse.

CASUS VI.

De bonis vacantibus.

GAllus quidam, cum è loco pugnae Hechstadianæ lethaliter laecius Disingam venisset, ne suo peculio, quod sexaginta florenos consecerat, à supervenientibus germanis privaretur, tradit hos aservandos Cajæ. Hæc cum post aliquod tempus suum vulneratum denuo inviseret, deprehendit illum jam mortuum. Hæc ipsa ab alio exalibe mutuam acceperat certam pecuniæ summam, quam creditori Syngrapham concessi mutui tradidit; cùm autem & iste creditor re-

pentina morte sine omnibus hæredibus è vita discesserit, hinc ex confessorio.

Q. 1. An per se, atque ex jure naturæ, acceptam pecuniam retinere, & mutuum non persolvere potuerit? vel in pia opera expendere debuerit?

Q. 2. An fisco exigenti reddere?

Q. 3. An huic etiam non exigenti ultrò debuerit restituere?

SYNOPSIS.

1. DE ordine successionis respectu ab intestato decedentis.
2. Caja in hæredes defuncti inquirendum fuit.
3. Titulus acquirendi est causa de se habilis ad conferendum dominium.
4. Occupatio est apprehensio rei cum animo habendi eam ut suam.
5. Vacantia bona sunt, quæ à defuncto, hæredem nec ex testamento, nec ab intestato habente relicta fuerunt.
6. Deficientibus omnibus hæredibus defuncti Caja evasit domina mutui, & pecunie à milite receptæ.
7. Caja nostra ex se & jure naturæ, nequaquam obligata fuerat, ut hæc relicta bona in pias causas distribuere.
8. Ad quem bona vacantia pertineant ex dispositione juris civilis.
9. Bona hujus defuncti exigenti fisco etiam vi conscientie reddenda sunt.
10. Secus si fisco necdum denunciata fuerint, aut exacta.
11. Non obstante, quòd lex, fisco addicens bona vacantia, non sit penalit.
12. Lex ista ut juri naturali contraria stricte est accipienda.
13. Et conformiter praxi & consuetudini.
14. Insuper in dubio est contra fiscum pronuntiandum.
15. Et Caje existentis in possessione melior conditio.

I Pro solutione hujus casus ante omnia sciendum, quòd nullo condito testamento, aut postea rupto, aut irrito facto, succedant hæredes ab intestato in omnia jura realia defuncti: cum esse hæredem hoc ipsum sonet; & quidem ante omnes legitimi liberi, tum mares tum sæminæ æqualibus portionibus. Quòd si isti jam fuerint mortui, in illorum locum succedunt ex istis descen-

dentes liberi, & defuncti nepotes, huicque conjuncti in secundo gradu. Quòd si autem ex defuncti liberis adhuc aliqui supersint: nonnulli autem mortui: sciendum etiam demortuorum liberorum filios aut filias cum superstitis defuncti liberis, & huic in primo gradu conjunctis mortuo succedere: hoc tamen discrimine, quòd filii in primo gradu conjuncti succedant

in

in capita, seu in viriles portiones; in quantum totidem æquales portiones illorum singuli ex hereditate accipiunt, quot sunt illorum capita seu personæ: nepotes e contra, & descendentes ex uno filiorum succedant in stirpes; ita ut illam solummodo portionem, inter ipsos ulterius dividendam accipiant, quam parens illorum superstes accepisset, ex cujus stirpe descendunt, & quem representant. Ita habetur in *Novella Justiniani 119. Colla. cap. 1.*

Quod si descendentes deficiant, defuncto succedunt ascendentes secundum propinguitatem gradus, ubi tamen non habetur discrimen sexus. Quando autem ordo ascendentium non sit simplex: seu si non soli ascendentes super sint: sed cum ascendentibus primi vel secundi gradus concurrant germani fratres, aut sorores defuncti: tunc illi fratres vel sorores cum singulis ascendentibus ejusdem gradus primi, aut secundi succedunt in capita, juxta *C. 2. Novell. 118.*

Potest etiam contingere, ut tam ascendentes, quam descendentes deficiant, & tunc succedent collaterales, hoc est illi, qui respectu defuncti nec sunt de numero generantium, nec de numero generatorum, cum defuncto tamen propinguitatem habent ex eodem sanguine. Ad hos igitur usque ad gradum decimum devolvitur hereditas civili computatione, juxta tenorem citate *Authenticæ: de hereditibus ab intestato: cap. 3. §. si verò*

neque fratres: §. Authentica, post fratres: Cod. de legitim: heredibus. Quod si defint descendentes, ascendentes, atque collaterales: maritus succedet uxori, & hæc marito: *Lege unia: Cod. unde vir & uxor.*

Ex his colligimus Cajæ nostræ à Confessario suadendum fuisse, ut ante omnia inquirat, an non defuncti ejusmodi suos hæredes habeant, qui ab intestato succedendi defunctis jure gaudeant; imò etiam aliquo tempore eidem expectandum fuisse, usque dum mortis notitia evulgata fuerit, qua intellecta forsitan aliqui suum in hoc puncto jus probaturi sunt.

Ut autem ulterius statuatur, quidnam Cajæ nostræ faciendum in hoc puncto sit, casu quo omnes gaudentes aliis jure succedendi ab intestato deessent. Notandum ulterius est secundò, modos seu titulos acquirendi dominium rerum nihil aliud esse quam causas ex se habiles ad conferendum dominium: cum autem ejusmodi titulus inventus, aut introductus potuerit esse à jure civili, ideo nominabitur modus acquirendi jure civili. Quod si titulus in jure naturæ aut gentium fundatur: habebitur modus acquirendi jure naturæ aut gentium. Titulis jure naturæ annumerantur occupatio, Nativitas, alluvio, specificatio, confusio, permixtio, accessio, ædificatio, plantatio, fructuum perceptio, traditio.

Ex his titulis cum præcipuum locum obtineat occupatio, sciendum

dum hanc esse apprehensionem rei cum animo habendi eam ut suam. De hoc titulo præcipua regula habetur asserens, quod bona, quæ in nullius dominio sunt, fiant primò occupantis. §. penult. *Inst. de rerum divis.* Quia autem bonis, quæ in nullius dominio existunt, annumerantur etiam vacantia, ideo sciendum, vacantia propriè dici, quæ relicta sunt à defuncto non habente hæredem, nec ex testamento, nec ab intestato.

Ex quibus ita colligimus, quod pecuniæ, quæ Cajæ ex traditione defuncti militis Galli obvenerunt, habeant rationem bonorum vacantium, uti etiam debitum, quod Creditori refundendum erat.

6 Dico itaque: quod, si nulli hæredes adfuerint, considerato jure naturæ Caja nostra retinere poterit acceptam à milite pecuniam, deobligata pariter eodem ex jure fuerit ab onere solvendi mutuum. Ita *Tamburin in Decal. lib. 8. tract. 4. cap. 1. §. 3.* Proh. bona vacantia & derelicta jure naturæ sunt primò occupantis: atqui allata bona fuerunt bona vacantia: ergo fuerunt jure naturæ primò occupantis: sed primò occupans erat nostra Caja: ergo &c. Major probatur ex superius jam citata regula §. penult. *Inst. de rerum divisione*, asserente quod bona, quæ in nullius dominio sunt, fiant primò occupantis: sed bona vacantia & derelicta sunt juxta dicta in nullius dominio: ergo sunt primò occupantis: quod

autem relicta ab utroque mortuo bona fuerint in nullius dominio ex eo patet, quia illorum domini fuerant mortui: mortuus autem amittit omnia bona temporalia, nec eorum amplius in altera vita dominus est; cum ergo ante mortem nihil disposuerit; nunc verò post mortem disponere non possit, insuper nullus hæres ab intestato adsit, ideo remanent illa bona sub nullius dominio.

Dico 2. Neque ex se & jure naturæ obligata fuerat Caja ut distribueret illa bona inter pauperes vel loca pia pro animabus defunctorum. Ita *Lugo de Inst. disp. 6. sect. 12. n. 146. Tamburin. in Decalogum Lib. 8. Tract. 4. §. 3. n. 13. citans. Sotum. Petrum Navarrum. Vasquez Lessium.* Ratio est, quod hæc distributio pro anima defuncti non habeat locum, si ille erat gentilis, si est in inferno: cum ergo jus naturæ erga omnes obliget & semper; ideo si non datur obligatio impendendi relicta in bonum defuncti, casu, quo iste fuerat gentilis, aut damnatus; non debet dici ex jure naturæ dari obligationem impendendi taliter relicta in bonum defuncti. 2. Si hoc esset faciendum, tunc tacita voluntas defuncti, quæ rationem testamenti virtualis habebat, erit attendenda: sed hæc non debet attendi. Probatur minor. Si voluntas merè interna fuit, & nullo externo signo manifestata tunc illa nihil operatur: sed ponitur fuisse talis: ergo: Major constat.

stat, aliàs nulla forent bona vacantia, nec ullus unquam moreretur ab intestato: de omnibus enim præsumi deberet ac posset aliqua voluntas interpretativa circa usum suorum bonorum post mortem suam: ergo ista voluntas, quam olim habuit, non debet attendi, cum sit valde incerta.

8 Diximus in conclusionibus præcedentibus: *ex se atque ex jure nature* non dari hanc duplicem obligationem. Si enim dispositionem juris civilis attendamus; mobilia peregrinorum, si hi intestati decedant & sine hæredibus, videntur in pias causas distribuenda esse per manus episcopi illius loci, si peregrinus in hospitali defunctus fuerit, ut videtur decisum in *authentica omnes peregrini: Cod. Comm. de Success.* pariter si de bonis vacantibus non peregrinorum quæstionem instituire velimus, licet jure naturali ejusmodi bona vacantia fiant primò occupantis; ex dispositione tamen legis positivæ bona vacantia debentur fisco: *Leg. 1. §. ult. ff. de jure fisci, & Leg. vacantia: Cod. de bonis vacantibus. Le. 10. & lege interrim. Mol. tr. 2. Disp. 53. n. 5.*

Dicit itaque nunc aliquis; ob hæc legum dispositionem saltem bona peregrini debent applicari pauperibus. Sed Respondeo, quòd juxta aliquos autores ejusmodi peregrinorum bona vacantia ad summum tunc sint taliter applicanda, quando in ipso hospitali fuit mortuus peregrinus, quod in nostro casu non

contigit. Respondeo 2. Licet bona vacantia cujuscunque peregrini ubicunque decedentis essent videtæ authenticæ *omnes peregrini: Cod: communia de successio: pauperibus applicanda;* juxta dicenda tamen adhuc locus est alicui distinctioni, de qua postea videbimus. Interea in hac 2da conclusione tantum diximus, quòd jure nature non fiat obligata Caja ad distribuendas illas pecunias pauperibus.

Dico itaque 3. si fiscus informatus & conscius de bonis vacantibus defuncti exigat hujus bona, probabilis ad talem fisci instantiam in conscientia dabitur obligatio bona vacantia restituendi fisco. Ita cum *Azor p. 1. l. 5. fol. 341.* sentiunt ad minimum illi omnes, qui dicunt bona vacantia non esse primò occupantis, sed ab hoc restituenda esse fisco. Probatur: *vi Leg. 1. §. ult. ff. de jure fisci, & Leg. vacantia: Codice de bonis vacantibus: Leg. 10. & aliis: fiscus horum bonorum dominium sibi vindicat: ergo poterit hæc exigere, & ad restitutionem exactorum subditi erunt obligati etiam in conscientia. Probatur consequentia, omnis Lex justa à legitimo superiore lata præsertim si non sit pænalis tantum, sed dispositiva de proprietate rerum obligat in conscientia: sed memorata Lex adjudicans dominium rerum vacantium ipsi fisco est justa à legitimo superiore lata, non merè pænalis: ergo. Minor constat, nam Republicæ competit bonorum dominium distri-*

distribuere prout communi bono expediens iudicaverit, hinc potuit impedire, ut vacantium taliter bonorum dominium primò occupatori non competeret, sed sibi, seu supremo domino arrogare ob rationabiles causas: ob quas etiam vectigalia, thesauri inventi, jus piscandi, venandi &c. permittuntur & reservata manent supremis principibus, ut scilicet ad sustinenda onera Reipublicæ applicarentur. Quòd denique non merè pœnalis hæc lex sit, patet, quia omnis pœnalis supponit aliquam culpam, qualis tamen hic nulla intercessit.

10 Dico 4to. Si bona vacantia hæc necdum sint fisco denunciata, nec ab illo exacta; probabiliter illa tantà conscientia à nostra Caja retineri poterunt. Pro hac conclusione licet nullum auctorem, qui illam expressè defendat, allegare possim, nullum tamen etiam reperi contrarium, imò nullum invenire potui, qui hanc quæstionem ex instituto examinaverit: videntur autem propterea hanc quæstionem in particulari non examinasse, quia idem de hac lege dicendum esse illis videbatur, quòd tenetur circa leges, quæ inventum etiam sine arte magica thesaurum, vel totum, vel ex parte fisco adjudicant. Unde igitur etiam nos argumentum mutuandum censuimus; taliter itaque argumentamur: si in aliqua provincia vel lege vel consuetudine statutum fuit, ut thesaurus ubicunque inventus pertineat ad fiscum & sola

5ta. pars ad inventorem: tunc juxta multos auctores probabile est, quòd inventor tota conscientia possit retinere totum, saltem in casu quo à fisco ad illum reddendum necdum condemnatus fuerit: ergo etiam talia bona vacantia primus occupator retinere potest. Antecedens defendit Joannes de Aloza in suis floribus summarum sess. 5. de dominio. n. 5. citans Vilalobum tract. 10. diff. 20. tom. 2. id ipsum etiam antecedens confirmat praxis Confessariorum, qui tales inventores nunquam obligant, ut ultroneo atque spontaneo motu inventum occultè thesaurum ad fiscum deferant: neque denegant penitentibus absolutionem, si isti retinere thesaurum fisco à legibus addictum velint. Probatur itaque consequentia, sicut thesaurus est in nullius bonis, ita bona vacantia: item sicut vi legis naturalis & juris gentium thesaurus tanquam bonum nullius, est primò occupantis; sic etiam vi hujus ipsius legis naturalis juxta omnes sunt primò occupantis bona vacantia: denique tertio eadem dispositio legum civilium vel consuetudinis de thesauro & bonis vacantibus decernit, ut deferantur ad fiscum: ergo si stantibus istis thesaurus occultè habitus potest retineri in conscientia ab inventore; etiam poterunt bona vacantia taliter retineri, videtur enim omni modo paritas inter unum & alterum.

Dices forsitan, leges civiles quæ statuunt, ut thesaurus addicatur fisco esse

esse pœnales tantum, quæ non obligant ante sententiam iudicis : leges autem trahentes ad fiscum bona vacantia non esse merè pœnales, sed dispositivas de dominio rerum vacantium : absque omni enim fundamento dicitur hanc legem de bonis vacantibus esse pœnalem, aut fundari in præsumptione furti : ergo ista posterior ante omnem sententiam obligabit in conscientia, consequenter reddenda bona vacantia erunt fisco, non autem thesaurus. Sed contra est. Lex volens, ut thesaurus casu inventus in alieno fundo reddatur fisco, vel quæ decernit dimidiam partem domino fundi, est utique non pœnalis ; cum ponat thesaurum esse casu inventum, & tamen juxta Patrem Fridericum Inninger in suis *Theſibus de Justitia disp. 3. q. 1. art. 3. de inventi theſauri* : probabiliter hoc statutum non obligat in conscientia ante sententiam. Dein consuetudine legitime introducta aliqui Principes sibi arrogat omnes thesauros ubicunque & quocunque modo inventos ; sed ista statuta utique non sunt pœnalia, & tamen in conscientia possunt retineri tales thesauro. *Juxta sylvestrum n. 13. verbo inventum quest. 3.* ergo facultas retinendi thesaurum salva conscientia ante iudicis sententiam non fundatur in eo, quòd lex addicens thesauros fisco sit pœnalis.

12 Probatur 2dò. eadem nostra conclusio : lex adjudicans bona inventa fisco cum jus naturale atque

gentium restringat, est strictè interpretanda, præsertim tùm sit etiam odiosa : ergo debet intelligi de bonis vacantibus fisco inferendis, si hæc ad illum denunciata fuerint, atque à fisco expetita : ergo extra istas circumstantias poterunt retineri. Confirmatur. *Palao de just. disp. unica pu. 17. n. 6.* asserit, thesaurum inventum in loco publico non esse domino jurisdictionis restituendum, licèt detur lex volens, ut domino fundi restituatur ; & quidem ideo, quia lex volens ut domino fundi restituatur saltem pars aliqua Theſauri, est contraria juri naturali & gentium : & propterea strictè interpretanda : ergo hoc ipsum de Lege disponente circa bona vacantia erit dicendum. Confirmatur 2dò. *Ex Emanuelis Saà Aphorismis confessariorum : verbo fisco* : ubi hæc habet : *etiamsi lex dicat, ut quis teneatur statim bona dare fisco, non tenetur ante sententiam iudicis.*

Probatur 3. quem sensum & quam vim obligandi leges habeant in dubio optimè desumitur ex communi praxi & consuetudine, qua leges tales observantur, & in quo sensu sint receptæ, vel in quoniam iisdem derogatum sit : ergo cum lex addicens bona vacantia fisco videatur taliter recepta, ut obliget primum postquam bona sunt fisco denunciata, aut exacta, etiam taliter solum obligabit. Quòd autem hæc lex in tali sensu recepta sit ac practicetur, probatur ex paritate cum

K

Lege

Lege addicente thesauros inventos fisco, uti etiam ex observatione Legum, præcipientium per solutionem vectigalium, quæ omnes nequam censentur obligare in conscientia, priusquam sententia de iisdem reddendis fisco feratur. Nec non etiam ex praxi confessoriorum ejusmodi personas non obligantium ad bona talia fisco reddenda.

44 Probatur 4to. ex hæcenus allatis rationibus apparet, quod si non certum, saltem ad minimum controversum sit atque dubium, quod talia bona vacantia antequam denuntientur & expectantur à fisco, non statim proprio motu sint restituenda fisco: ergo non sunt restituenda, sed tuta conscientia retineri poterunt. Probatur consequentia: juxta citati Emanuelis Saà aphorismos confessoriorum, in dubio est tenendum contra fisco: ergo si est dubium, utrum in tali casu fisco habeat jus, contra hunc erit decidendum. Confirmatur hoc ex *Modestino Juris consulto clarissimo dicente: non puto delinquere eum, qui in dubiis questionibus contra fisco facile responderit: Lege non puto: ff. de jure fisci*: ex quo dicto adnotari solet, in dubio adversus fisco judicandum esse; & id velut singulare animadvertit *Matthes. notabi. 77.* Modestino Jurisconsulto consentit *Covarruvias variarum solutionum Lib. Tom. 2. cap. 16. n. 1.* hæc habens; *quoties fisco adversus privatum agit de lucro captando, ac de pena ab ea exigenda, qui crimen ali-*

quæ commississe dicitur, ejusque patrimonium ob id ad fisco delatum censetur: in dubio contra fisco judicatum est, nec à privato res proprie sunt auferenda. Quod pluribus citato loco adductis auctoribus confirmat: subsumo: atqui hic agitur de lucro fisci: & dubium est, utrum habeat jus: ergo standum erit contra fisco.

Probatur 5to. Caja nostra est in possessione bonorum vacantium: habet insuper pro se titulum juris & legis naturalis adjudicantis eisdem jus horum bonorum vacantium: ex altera parte dubium est, utrum lex stans pro fisco privet eam hoc jure: ergo cum in dubio melior sit conditio possidentis, standum erit pro Caja contra fisco.

Quæ omnia videntur majorem efficaciam habere pro nostro casu, in quo non agitur de mero lucro; quod Caja nostræ fortuito accrevit; sed de solutione debiti jam antea contracti, cujus obligationem expungere utique difficilius ejusmodi personis plebeis accidit, quam pecuniis recens obtentis spoliari. Hinc etiam mihi videtur de liberalitate fisci præsumi posse saltem si casus in præsentibus irruentium bellicarum angustiarum circumstantiis contingeret, quod ille de jure suo non nihil remittere sit paratus, præsertim si summa debiti non sit adeo magna, quæ non multum conducirerit ad onera Reipublicæ sustinenda; cum summo Principi benè constet, quam plurima alia in-

com-

commoda & rerum temporalium detrimenta hoc tempore belli miseris suis subditis perferenda esse.

Hæc omnia confirmare non inutiliter possumus ex iis, quæ Amicus de Jusit: Disp. 16. n. 6. habet; nimirum: Legem 1. 2. § 5. Cod. de bonis vacantibus, quæ bona vacantia addicunt fisco; affirmare, quod

intra certum tempus similia bona vacantia contra fisco præscribi possint: ergo debent bona fide posse retineri; nec tradenda erunt fisco priusquam illa expetiverit: si enim antequam petantur, fisco tradenda forent, bona fide non possunt retineri, nec præscribi, cum ad præscriptionem bona fides sit necessaria.

CASUS VII.

De Calice in via intercidentè.

Parochus quidam Ambergensis rogat per litteras quemdam clericum Augustanum, ut sibi calicem certæ formæ confici, & receptam ab aurifabro Ambergam mitti curet. Obsequitur Augustanus, & calicem per nuntium ordinarium Ratisbonam ad alium quendam Clericum, sibi & Parochi optimè affectum mittit, dirigendum postea Ambergam. Verùm cum iste prædictum calicem cuidam obvio, & penitus ignoto deferendum traderet ad nuntium, qui tunc in procinctu ad iter Ambergense stabat, calix in via intercedit.

Q. 1. Utrum jacturam hanc pati debeat Clericus Augustanus?

Q. 2. Num aurifaber vel Parochus Ambergensis?

Q. 3. Ad quid obligetur Clericus Ratisbonensis?

SYNOPSIS.

§ I.

Resolvitur primum quæsitum.

Utrum jacturam hanc pati debeat Clericus Augustanus?

1. **N**atura & obligatio Procuratoris explicantur.
2. **A**d solvendum Calicem deperditum obligari nequit Augustanus Clericus.

§ II.

Resolvitur secundum quæsitum.

Num Aurifaber vel Parochus Ambergensis?

3. **C**alix hic Parochi Ambergenſi perit, non ipſi Aurifabro ſi Clericus Augustanus ex mandato Ambergenſis Calicem ab aurifabro,